

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/wystawy/wystawy-elementarne/148501,Walka-o-dusze-narodu-Wokol-Obchodow-Milenium-i-Tysiaclecia-1956-19661967-PLEN.html>

20.04.2024, 05:06

Walka o duszę narodu. Wokół Obchodów Milenium i Tysiąclecia 1956-1966/1967 PL/EN

Wystawa *Walka o duszę narodu. Wokół Obchodów Milenium i Tysiąclecia 1956-1966/1967* przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Lublinie poświęcona jest realizowanemu przez Kościół w latach 1956-1966 programowi obchodów Milenium Chrztu Polski oraz odbywającym się niemalże równoległe państwowym obchodom rocznicy Tysiąclecia Państwa Polskiego.

Na wystawie zaprezentowano zdjęcia z archiwów: państwowych i kościelnych, agencji prasowych, lokalnych placówek muzealnych, bibliotek oraz ze zbiorów prywatnych. Jest to wystawa zarówno wewnętrzna jak i zewnętrzna, składająca się z 15 banerów.

Scenariusz: dr Katarzyna Zawadka i Agnieszka Skura

Koncepcja graficzna serii: Aleksandra Kaiper-Miszułowicz

Projekt i opracowanie graficzne: Magdalena Śladecka

Redakcja: Ewa Ankiersztein

Recenzja: dr hab. Filip Musiał

WALKA O DUSZĘ NARODU

WOKÓŁ OBCHODÓW
MILENIUM
I TYSIĄCLECIA
1956–1966/1967

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Scenariusz:
Agnieszka Skura
dr Katarzyna Zawadka

Koncepcja graficzna serii:
Aleksandra Kalper-Miszulowicz

Projekt i opracowanie graficzne:
Magdalena Śliadecka

Redakcja:
Ewa Ankiersztejn

Recenzja:
dr hab. Filip Musiał

Na zdjęciu:
Obraz Matki Boskiej
Częstochowskiej niesiony
w uroczystej procesji na szczyt
Jasnogórski, 3 maja 1966 r.
Fot. FORUM

Panele wystawy

WALKA O DUSZĘ NARODU

WOKÓŁ OBCHODÓW
MILENIUM
I TYSIĄCLECIA
1956–1966/1967

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Scenariusz:
Agnieszka Skura
dr Katarzyna Zawadka

Koncepcja graficzna serii:
Aleksandra Kalper-Miszulowicz

Projekt i opracowanie graficzne:
Magdalena Śliadecka

Redakcja:
Ewa Ankiersztejn

Recenzja:
dr hab. Filip Musiał

Na zdjęciu:
Obraz Matki Boskiej
Częstochowskiej niesiony
w uroczystej procesji na szczyt
Jasnogórski, 3 maja 1966 r.
Fot. FORUM

Odwilż 1956 r. przyniosła zmiany także w sferze polityki wyznaniowej. Po okresie stalinowskich represji nastąpił okres krótkiej liberalizacji. Prymas Stefan Wyszyński został uwolniony z internowania, zawarto nowe porozumienie pomiędzy władzami a Kościołem, do szkół wróciła nauka religii. Poprawa relacji nie trwała długo. Wraz ze stabilizacją sytuacji w kraju oraz umocnieniem pozycji Władysława Gomułki polityka wyznaniowa ewoluowała w stronę ponownego konfliktu. Jednym z jego pól były zbliżające się kościelne obchody jubileuszu Milenium Chrztu Polski.

Kardynał Stefan Wyszyński na spacerze w trakcie uwięzienia w Komańczy, 1956 r. Przez cały okres sprawowania urzędu prymasa (1948–1981) kształtował oblicze polskiego Kościoła.
Fot. NAC

RELACJE PAŃSTWO- KOŚCIÓŁ

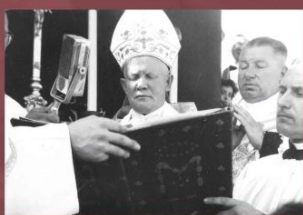

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

NA DRODZE DO MILENIUM – ŚLUBY JASNOGÓRSKIE

Prymas Stefan Wyszyński, Maria Okońska (stoi) i Maria Wantowska (wraz z Janiną Michalską tworzyły wspólnotę życia konsekrowanego „Ósemki” – późniejszą bazę Instytutu Prymasa Wyszyńskiego) oraz siostra Stanisława Niemcezek, Komańcza, 1956 r.
Fot. NAC

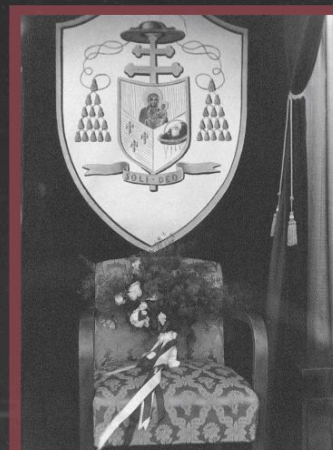
Jasnogórskie Śluby Narodu Polskiego (zwane także Ślubami Narodu lub Jasnogóorskimi Przysiężeniami Narodu) zainaugurowały ponad dziesięcioletnie obchody Milenium Chrztu Polski (1956–1966/1967). Ich celem była odnowa religijna i moralna narodu, a zarazem przygotowanie do głębokiego przeżywania wielkiego święta polskiego chrześcijaństwa, które miało zjednoczyć i umocnić Polaków w wierze. Napisane przez prymasa Stefana Wyszyńskiego w 1956 r. w czasie jego internowania w klasztorze Nazaretanek w Komańczy stały się podstawą Wielkiej Nowenny trwającej od 1957 do 1966 r.

26 sierpnia 1956 r. przed obrazem Czarnej Madonny w Częstochowie nastąpiło uroczyste odczytanie Ślubów Narodu Polskiego przez biskupa Michała Klepacza. Towarzystwo mu kilkadziesiąt duchownych (biskupów, wikariuszy, księży, zakonników i zakonnic z całego kraju) oraz ponad milion wiernych.
Fot. Instytut Prymasowski

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Prymas Stefan Wyszyński do 28 października 1958 r. przebywał w odesobnieniu w Komańczy. Jego fotel w czasie uroczystego odczytywania Ślubów Jasnogóorskich stał pusty.
Fot. Instytut Prymasowski

WIELKA NOWENNA

Wielka Nowenna opierała się na dziewięciu hasłach przewodnich – rozważaniach, wokół których w kolejnych latach odbywały się ogólnonarodowe rekolekcje. Każdy rok Wielkiej Nowenny rozpoczynał się powtórzeniem Jasnogórskich Ślubów Narodu. Ten duszpasterski program miał za zadanie przygotować naród i Kościół katolicki w Polsce do uroczystego jubileuszu Milenium Chrztu Polski. Wielka Nowenna odegrała znaczącą rolę w życiu religijnym i społecznym Polaków. Była przede wszystkim czynnikiem mobilizującym do zachowania wiary, jej umocnienia i oddania się Kościołowi oraz jego nauce. Stanowiła odpowiedź na planowaną przez ówczesne władze masową ateizację i laicyzację obywateli, sprzeciw wobec nowych porządków i zasad, które chciano narzucić.

PAMIĄTKA • ŚLUBÓW • NARODU • POLSKIEGO
NA JASNEJ GÓRZE • 26 SIERPNI 1956 R.

KRÓLOWO POLSKI!
ODNAMIAM ŚLUBY OJCÓW
NASZYCH I CIEBIE PATRONKĄ
NASZĄ, I KRÓLOWĄ UZNAJĘ. + +

PRZYRZEKAM CI UCZENNICZ WSZYSTKO
CO LEŻY W MOJEJ MOCY, ABY POL-
SKA BYŁA KZCZAWISTYM KRÓLEST-
WEM TWEGO SYNA I TWOIM. + +

- PRZYRZEKAM** ŻYĆ W STANIE ŁASKI (MÓWIAJĄCEJ), BEZ GRZECHA CIĘŻKIEGO.
- PRZYRZEKAM** BYĆ WIERNYM KOSZCIOŁOWI (ŚWIETLEMI I TEGO PASTERZOWI).
- PRZYRZEKAM** BRONIĆ KAŻDEGO PODCZĘTEGO ODCIEKA (ROCHOWAĆ WIERNOSCI (MAŁŻENSKIEJ) I STAZCZYSTOSCI I JEDNOSCI MOJEJ RODZINY).
- PRZYRZEKAM** WSPOMAGAĆ W JAKIMSKIM I SERCZA ODDECI MIŁOŚĆ KAI BOGIM I TOBIE.
- PRZYRZEKAM** ŻYĆ W ZBODZIE I POKOIM; DAROWAĆ WSELEKIE WADZCZYNIC WSZYSTKIM DOBRZE.
- PRZYRZEKAM** BODZCZAC NIEWYSTĘPWA WAPACZ Z WYMI WIRBANI (MAGOSKAMI, BE ŚLADOM TUBOZKI CMY).
- PRZYRZEKAM** SZERZĄĆ W MOJIM OTOCZENIU I NA CAŁEJ POLSKIEJ ZIEMI CZEŚĆ I NABOZESTWO KAI TOBIE.

Pamiętka Jasnogórskich Ślubów Narodu
Polskiego.
Fot. Instytut Prymasowski

Uroczystości kościelne z okazji święta
Najświętszej Marii Panny Królowej Polski,
Jasna Góra, 3 maja 1966 r.
Fot. AIPN

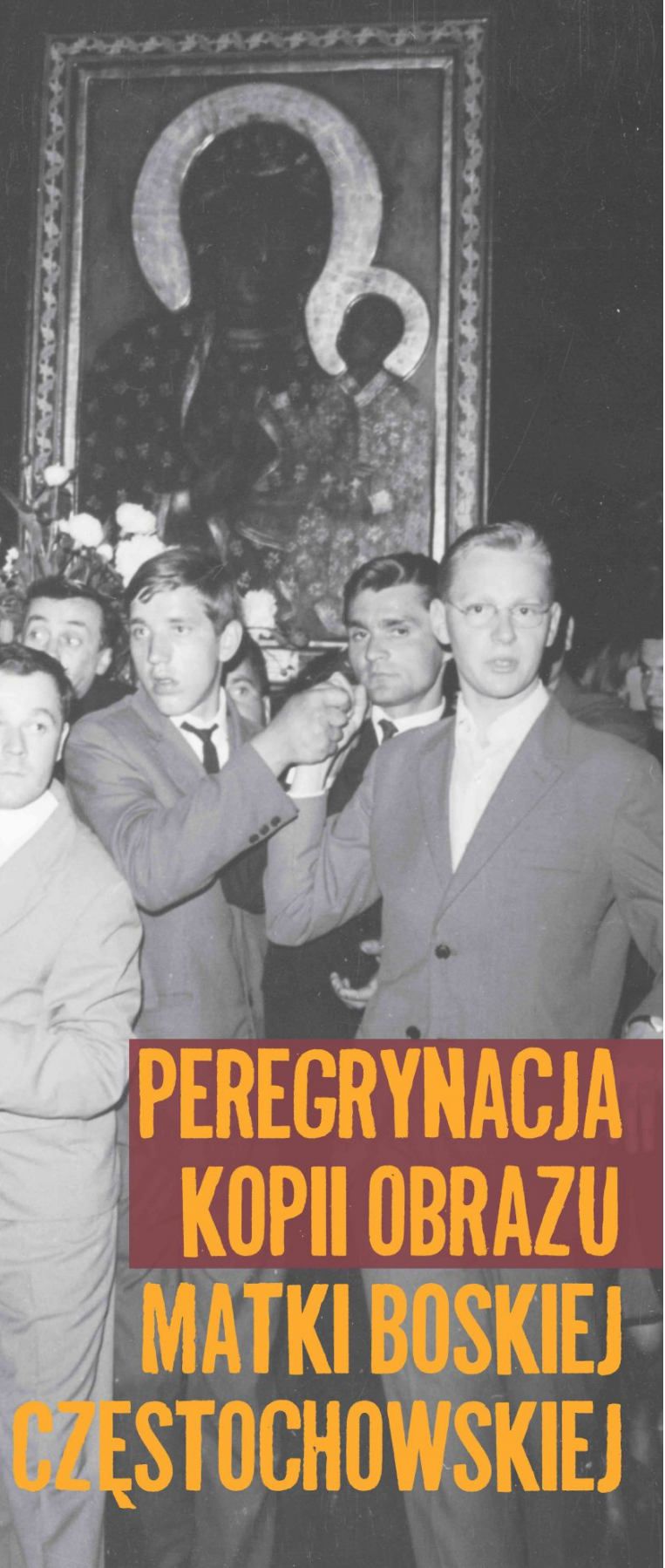
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

11 kwietnia 1957 r. podczas Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski zapadła decyzja o peregrynacji kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w ramach obchodów Milenium Chrztu Polski. Pobłogosławiona przez papieża Piusa XII kopia obrazu została zaprezentowana podczas uroczystości na Jasnej Górze 26 sierpnia 1957 r., a następnie rozpoczęła pielgrzymkę po kraju. Choć początkowo władze państwowe wydawały się ignorować peregrynację, z czasem podjęły działania przeciwko niej.

Kopia obrazu jasnogórskiego niesiona przez studentów podczas obchodów Milenium w Lublinie, 5 czerwca 1966 r. Fot. NAC

Uroczystości milenijne w Piekarach Śląskich – pożegnanie obrazu Matki Boskiej przez wiernych, 22 maja 1966 r. Fot. NAC

PEREGRYNACJA KOPII OBRAZU MATKI BOSKIEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ

DO OJCÓW SOBÓRU

Memoriał o niektórych aspektach kultu maryjnego
w Polsce

Z uwagą i radością śledziliśmy dyskusję Najprzewielebniejszych Ojców Soboru nad właściwym pomieszczeniem rodu siału o NMP w schemacie "O Kościele". Dla nas, odwiecznych oszołoci NMP, nie było i nie jest rzeczą obojętną zajęcie władzowej postawy wobec troski o cześć Bogarodicy. Dlatego też pragniemy zwrócić uwagę Ojców Soboru na pewne niewłaściwości, jakie zakradły się do praktyk religijnych, poświęconych Najświętszej Maryi Pannie w Polsce.

Skierowany do Soboru Watykańskiego II dokument przygotowany przez duchownych współpracujących z SB. Krytykował peregrynację oraz kult maryjny jako rzekomo nieprzystające do ducha soboru.
Fot. AIPN

KONTROFENSYWA WŁADZY

Reakcją władz na uroczystości kościelne było między innymi przyjęcie przez Sejm 25 lutego 1958 r. uchwały w sprawie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego w latach 1960–1966 w przestrzeni kulturalnej, naukowej, sportowej, oświatowej i społecznej. W głównej mierze miały one polegać na organizacji licznych imprez masowych: odczytów, sesji naukowych, kongresów, wystaw i pokazów, koncertów i wydarzeń sportowych.

Obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego staną się podniosłą manifestacją wspólnoty całego polskiego społeczeństwa (...) zacieśnią więź braterską między społeczeństwem w kraju a rodakami na całym świecie. Obchody Tysiąclecia dodadzą nam nowych sił dla dalszego rozwoju naszej Ludowej Ojczyzny.

Uchwała Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 25 lutego 1958 r. w sprawie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego.

Sztafeta Tysiąclecia w Chełmie, 16 kwietnia 1966 r.
Fot. PAP

Swoistą odpowiedzią rządzących na peregrynację Obrazu Nawiedzenia były tzw. Sztafety Tysiąclecia – uroczyste przejazdy kolumn samochodów i motocykli przemierzające Polskę wyznaczonymi trasami między 16 kwietnia a 8 maja 1966 r. Głównym organizatorem przedsięwzięcia było wojsko oraz Ogólnopolski Komitet Frontu Jedności Narodu (OKFJN).

Łącznie zorganizowano siedem sztafet: cztery główne (Chełm–Kołobrzeg, Bogatynia–Szczecin, Białystok–Gdańsk, Lublin–Zgorzelec) oraz trzy odgałęzione (Góra Kalwaria–Wyszogród, Kruszwica–Zgorzelec, Wałcz–Cedynia).

7 września 1958 r. Władysław Gomułka po raz pierwszy oficjalnie zapowiedział wielki ogólnonarodowy projekt budowy tysiąca nowych szkół. Wpisany w obchody Tysiąclecia oficjalnie miał za zadanie rozwiązać problem braku wystarczającej liczby placówek oświatowych w Polsce Ludowej. W istocie stanowił jedną z odpowiedzi władz komunistycznych na organizowane przez Kościół katolicki obchody Milenium.

Rozpoczęcie roku szkolnego w jednej z warszawskich tysięcy w Warszawie, 1 września 1961 r.
Fot. PAP

Pochód pierwszomajowy w Warszawie, 1966 r.
Fot. PAP

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Jednym z ważniejszych wydarzeń w ramach państwowych obchodów Tysiąclecia była 550. rocznica bitwy pod Grunwaldem i Zlot Młodzieży Polskiej „Grunwald”, który odbył się w dniach 1–17 lipca 1960 r. Dla jego uczestników zorganizowano 45 obozów szkoleniowo-wypoczynkowych w okolicach Grunwaldu. Program wyznaczały kolejne „dni zlotowe” (Dzień Dziewcząt, Dzień Przyjaźni i Pokoju, Dzień Warmii i Mazur). Punktem kulminacyjnym zlotu była zorganizowana 17 lipca wielka manifestacja młodzieży połączona z odsłonięciem pomnika upamiętniającego bitwę pod Grunwaldem oraz uroczystym ślubowaniem młodzieży.

W wymiarze propagandowym zlot był elementem legitymizacji PZPR poprzez odwołanie się do tradycji walki narodów słowiańskich z „germańską nawałą”.
Fot. PAP

ZLOT GRUNWALDZKI

W zlocie wzięli udział przedstawiciele partii i rządu: sekretarz KC PZPR Władysław Gomułka, premier Józef Cyrankiewicz i przewodniczący Rady Państwa Aleksander Zawadzki.
Fot. FORUM

My – przedstawiciele młodego pokolenia
Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (...) Ślubujemy Ci Polsko jedność młodzieży
miast i wsi w służbie narodu, socjalizmu
i pokoju (...) Ślubujemy Ci Polsko zespalać
wszystkie siły naszego pokolenia do walki
z wstecznictwem, ciemnotą i zacofaniem.

Fragment ślubowania młodzieży złożonego podczas zlotu grunwaldzkiego.

Zlot był manifestacją wierności i posłuszeństwa oraz uznania dla władzy.
Fot. FORUM

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

OBCHODY MILENIUM W GNEŹNIE I POZNANIU

Prymas Wyszyński podczas uroczystości milenijnych w Poznaniu, 17 kwietnia 1966 r.
Fot. NAC

Obchody Milenium Chrztu Polski rozpoczęły się 9 kwietnia 1966 r. w Gnieźnie i trwały przez Tydzień Tysiąclecia (9–17 kwietnia 1966 r.). 10 kwietnia w katedrze powitano obraz Nawiedzenia. Kulminacyjnym punktem obchodów były uroczystości 14 kwietnia. O godz. 18 na Wzgórzu Lecha odbyła się msza święta. Po niej dzwon św. Wojciecha ogłosił tysięczną rocznicę chrztu Polski. Dzwony kościelne zabrzmiały równocześnie w całej Polsce. Inaugurujące Milenium uroczystości kontynuowano 17 kwietnia w Poznaniu. Prymas odprawił mszę świętą w katedrze i wygłosił kazanie do wiernych zgromadzonych przed świątynią. Równoległe do uroczystości kościelnych władze państwowe inaugurowały obchody Tysiąclecia Państwa w Gnieźnie oraz Poznaniu.

Według danych SB w uroczystościach milenijnych w Gnieźnie podczas Tygodnia Tysiąclecia wzięło udział 135 tys. wiernych.
Fot. NAC

Władysław Gomułka i Józef Cyrankiewicz na obchodach Tysiąclecia Państwa Polskiego w Poznaniu, 17 kwietnia 1966 r.
Fot. PAP

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

UROCZYSTOŚCI NA JASNEJ GÓRZE

Uroczystości milenijne na Jasnej Górze odbyły się w dniach 2–4 maja 1966 r. Wzięli w nich udział wszyscy biskupi, duchowieństwo diecezjalne, zakonne, delegaci parafii, przedstawiciele stanów społecznych, zawodów oraz Polonii. Centralne nabożeństwo milenijne odprawiono 3 maja. Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej w uroczystej procesji został wniesiony na szczyt jasnogórski, a następnie przyozdobiony nową koroną będącą darem mężczyzn oraz nową suknią – darem kobiet. Wieczorem uroczystości i procesje odbyły się we wszystkich parafiach w Polsce.

Według różnych szacunków w uroczystościach na Jasnej Górze 3 maja 1966 r. wzięło udział od 80 do 200 tys. wiernych. Na frekwencję wpłynął fakt, że był to wówczas dzień roboczy.
Fot. FORUM

Potężna manifestacja mieszkańców ŚLĄSKA I ZAGŁĘBIA

Ponad pół miliona osób
na katowickim Rondzie

„Konkurencją” dla uroczystości jasnogórskich były państwowe uroczystości z okazji 45. rocznicy wybuchu III powstania śląskiego świętowanej w Katowicach w ramach obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego.

AKT ODDANIA POLSKI

W MACIERZYŃSKĄ NIEWOLĘ
MARYI, MATKI KOŚCIOŁA,
ZA WOLNOŚĆ KOŚCIOŁA
CHRZYSTUSOWEGO

*„Dziewięć Dziewięć,
Matko Kościoła, Królowo Polski
i Pani nasza Jasnogórska”*

ODDAJEMY DZIŚ
UFNYM SERCEM W TWĄ WIE-
CZYSTĄ MACIERZYŃSKĄ NIEWOLĘ
MIŁOŚCI, WSZYSTKIE DZIECI
BOŻE OCHRZCZONEGO NARODU
I WSZYSTKO, CO POLSKĘ STANO-
WI, ZA WOLNOŚĆ KOŚCIOŁA W
SWIECIE I W OJCZYZNIE NASZEJ,
KU ROZSZERZANIU SIĘ KRÓLE-
STWA CHRZYSTUSOWEGO NA ZIE-
MI. ODDAJEMY WIEC TOBIE W NIE-
WOLE MIŁOŚCI ZA KOŚCIOŁ, CAŁĄ
POLSKĘ, UMIEOWANĄ OJCZYZNĘ
NASZĄ, CAŁY NARÓD POLSKI, ŻYJĄCY
W KRAJU I POZA JEJ GRANICAMI.

3 MAJA 1966 R.

FRAGMENT Z AKTU ODDANIA
PONAWIANY CO ROKU 3 MAJA NA JASNEJ GÓRZE I W PARAFIACH

Akt Oddania Polski w macierzyńską niewolę Maryi Matki Kościoła za wolność Kościoła Chrystusowego złożony podczas obchodów na Jasnej Górze.
Fot. NAC

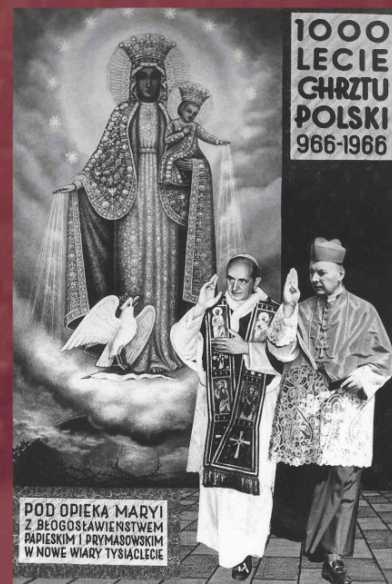
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

MILENIUM CHRZTU POLSKI NA OBCZYŻNIE

Obchody Milenium w Chicago, 28 sierpnia 1966 r.
Fot. Instytut Prymasowski

Milenium uczczono we wszystkich krajach, gdzie istniały polskie katolickie parafie i grupy emigracji nadal identyfikującej się ze swoją wiarą i ojczyzną. Powoływano komitety obchodów, przygotowywano pamiątkowe broszury, znaczki, pocztówki i inne materiały związane z historią Polski. Uroczystości relacjonowano w lokalnej prasie oraz radiu. Organizowano msze święte i pielgrzymki, ale także pokazy, odczyty, prelekcje, pochody i akademie. Obchody Milenium na obczyźnie pokazały przywiązanie rodaków do wartości i tradycji katolickich, ich patriotyzm, poczucie wspólnoty narodowej i solidarność.

Uroczystości milenijne zorganizowano między innymi w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, Australii, Wielkiej Brytanii, Francji, Austrii. W Rzymie wydarzenia związane z rocznicą Milenium koordynował powołany przez biskupa Józefa Gawlinę Centralny Komitet Obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski w Rzymie.

1000
LECIE
CHRZTU
POLSKI
966-1966

POD OPIEKĄ MARYI
Z BŁOGOSŁAWIENSTWEM
PAPIESKIM I PRYMASOWSKIM
W NOWE WIARY TYSIĄCLECIE

Papież Paweł VI i prymas Stefan Wyszyński na pamiątkowej pocztówce z 1966 r.
Fot. FORUM

966 - Millennium of Poland's Christianity. - 1966

Okolicznościowe pocztówki i koperty wydawane z okazji Milenium Chrztu Polski.
Zbiory Witolda Janiuka

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

WIELKA PARADA 22 LIPCA 1966 R. W WARSZAWIE

Defilada w czasie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego w Warszawie, 22 lipca 1966 r.
Fot. PAP

Defilada w czasie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego w Warszawie, 22 lipca 1966 r.
Fot. EastNews

Fot. PAP

Kulminacyjnym punktem obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego była największa i najbardziej spektakularna w historii PRL defilada wojskowa przebiegająca pod hasłem „Polska Ludowa ukoronowaniem tysiąclecia naszego państwa”. Uświetniły ją pokazy lotnicze, prezentacja sprzętu pancernego, pojazdów wojskowych z nowoczesnym uzbrojeniem, w tym kolumny wojsk rakietowych. W pochodzie na Placu Defilad w Warszawie udział wzięło 8000 tys. żołnierzy, 275 samolotów, 235 pojazdów pancernych, 150 samochodów, 80 dział oraz 75 rakiet. Przed główną trybuną, na której zasiadali najważniejsi działacze partyjni na czele z Władysławem Gomułką, przemaszzerowali żołnierze przebrani za wojów Chrobrego, piechotę i rycerstwo spod Grunwaldu, kosynierów, czwartaków z powstania listopadowego, ułanów z czasów Księstwa Warszawskiego, żołnierzy września 1939 r., „zdobywców Berlina” itp. Zaprezentowali się także przedstawiciele wojsk współczesnych, pracownicy wojskowych wyższych uczelni – Wojskowej Akademii Technicznej i Wojskowej Akademii Medycznej oraz szkół podoficerskich wszystkich rodzajów broni.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Władze kilkakrotnie podejmowały próby ograniczenia peregrynacji kopii obrazu jasnogórskiego (Lublin, Liksajny). 2 września obraz wyruszył z Warszawy do Katowic. Kilka kilometrów przed Będzinem został zatrzymany przez MO i przewieziony na Jasną Górę. Przedstawiciele MSW poinformowali ojców paulinów, że obraz został „zdeponowany” w kaplicy św. Pawła Pierwszego Pustelnika i nie może opuszczać klasztoru pod groźbą sankcji karnych. W przypadku niezastosowania się do nakazu grożono likwidacją paulińskiego domu zakonnego w Częstochowie oraz Wyższego Seminarium Duchownego w Krakowie.

„ARESztOWANIE” OBRAZU

Peregrynację po kraju kontynuowały symbole Świętego Nawiedzenia – paląca się świeca paschalna, Ewangelia oraz puste ramy obrazu.

Fot. AIPN

W obawie przed potajemnym wywiezieniem obrazu MO kontrolowała wszystkie pojazdy wyjeżdżające z Jasnej Góry. „Aresztowany” obraz pozostawał na Jasnej Górze aż do 1972 r.

Fot. Instytut Prymasowski

20 czerwca 1966 r. MO przejęła kopię obrazu jasnogórskiego w Liksajnach i przewiozła ją do Archikatedry Warszawskiej. Obraz został umieszczony w oknie, by wierni mogli go adorować z zewnątrz.

Fot. AIPN

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Walka z Obrazem Matki Bożej jest dalszym ciągiem prowadzonej ongiś walki z krzyżami.

List prymasa do Prezydium Rządu PRL
z 24 czerwca 1966 r.

WOKÓŁ WIZYTY PAPIEŻA

Papież Paweł VI wyrażał chęć przybycia na obchody Milenium Chrztu Polski. W marcu 1966 r. prymas Wyszyński w liście do przewodniczącego Rady Państwa Edwarda Ochaba przedstawił zamiar zaproszenia papieża na obchody Milenium. Władze komunistyczne odmówiły.

Prymas Wyszyński podczas obchodów pełnił funkcję legata papieskiego. Do planów wizyty papieża w Polsce Watykan powrócił pod koniec 1966 r. – papież miał odprawić pasterkę na Jasnej Górze. Władze początkowo odmówiły, następnie zaś dopuściły wizytę, stawiając jednak szereg warunków. Również do tej wizyty nie doszło.

Uczystości milenijne na Jasnej Górze – procesja ze zdjęciem papieża.
Fot. Instytut Prymasowski

Benedykt XVI przekazał w 2006 r. klasztorowi na Jasnej Górze złotą różę – dar Pawła VI dla Polski z okazji Milenium.
Fot. PAP

Symbolem duchowej obecności papieża był fotel z jego zdjęciem, Jasna Góra, 3 maja 1966 r.
Fot. AIPN

Organizacja świeckich imprez masowych nie powinna wytwarzać wrażenia, że imprezy organizowane przez władze są elementem przeciwdziałania uroczystościom kościelnym. Dlatego też celem wytworzenia przekonania o wtórności uroczystości kościelnych należy dużo wcześniej niż dotychczas popularyzować plany uroczystości świeckich, wykorzystując środki propagandy masowej.

KC PZPR, Ocena przebiegu centralnych uroczystości kościelnych w Gnieźnie, Poznaniu, Częstochowie i Krakowie, maj 1966 r.

Podczas obchodów Milenium w Gdańsku i Gdańsku-Oliwie 28–29 maja 1966 r. wierni wychodzący z mszy świętej zniszczyli i spalili propagandowe plansze antykościelne ustawione przez władze. Do rozpędzenia uczestników zajęcia użyto ZOMO.

Uczestnicy zajęć w Gdańsku z jedną ze zniszczonych plansz. Fot. AIPN

Częścią obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego było również szereg działań o charakterze naukowym. Dzięki zwiększonym nakładom finansowym krótki okres dynamicznego rozwoju przeżyły nauki historyczne oraz archeologia.

Wystawa archeologiczna w Arsenale w 1960 r. Fot. PAP

Władze państwowe na różne sposoby ograniczały oddziaływanie uroczystości milenijnych. Najpowszechniejszą formą było organizowanie w dniach obchodów kościelnych koncertów, wydarzeń sportowych i imprez plenerowych w miastach, często pod pretekstem świętowania Tysiąclecia Państwa Polskiego czy innych rocznic.

Starano się również utrudnić wiernym udział w uroczystościach poprzez ograniczanie połączeń komunikacyjnych z miast, w których odbywały się obchody. Ograniczenia w sprzedaży biletów autobusowych i kolejowych czy organizowanie wycieczek dla młodzieży.

Obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego w Poznaniu. Fot. PAP

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**REAKCJE
WŁADZ**

1966

GNIEZNO

13–14 kwietnia

POZNAŃ

16–17 kwietnia

JASNA GÓRA

2–3 maja

KRAKÓW

7–8 maja

PIEKARY ŚLĄSKIE

21–22 maja

GDĄŃSK

28–29 maja

LUBLIN

5–6 czerwca

FROMBORK

18–19 czerwca

WARSZAWA

23–24 czerwca

SANDOMIERZ

2–3 lipca

KIELCE

16–17 lipca

TARNÓW

23 lipca

ŁOMŻA

6–7 sierpnia

OPOLE

13–14 sierpnia

PRZEMYŚL

20–21 sierpnia

TARNOBRZEG

7–8 września

TORUŃ

10–11 września

SIEDLCE

17–18 września

DROHICZYN

1–2 października

WŁOCŁAWEK

8–9 października

WROCŁAW

15–17 października

LUBACZÓW

22–23 października

INOWROCŁAW

25–26 października

GORZÓW

WIELKOPOLSKI I SZCZECIN

5–6 listopada

PŁOCK

12–13 listopada

BIAŁYSTOK

19–20 listopada

1967

SOSNOWIEC

20–21 maja

ŁÓDŹ

10–11 czerwca

KOŁOBRZEG

1–2 lipca

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

PODSUMOWANIE

W 1966 r. odbyły się 72 uroczystości – 24 diecezjalne oraz 48 większych lokalnych z udziałem biskupów. Według szacunków SB w 52 wydarzeniach w 1966 r. uczestniczyło około 2,25 mln osób, szacunki Urzędu ds. Wyznań mówią o około milionie wiernych biorących udział w obchodach. Zorganizowano 34 pielgrzymki w diecezjach oraz 5 pielgrzymek stanowo-zawodowych na Jasną Górę. Milenium uczczono również w 1967 r., kiedy odbyły się uroczystości w Sosnowcu, Łodzi i Kołobrzegu.

Prymas Wyszyński podczas obchodów Milenium w Lublinie, 5 czerwca 1966 r.
Fot. PAP

Pliki do pobrania

[Walka o duszę narodu. Wokół Obchodów Milenium i Tysiąclecia 1956-1966_1967 \(pdf, 132.11 MB\) 19.08.2021 12:27](#)

[A Struggle for the soul of the nation. Around the celebrations of the first Millenium 1956-1966/1967 \(pdf, 131.21 MB\) 19.08.2021 12:27](#)

[Walka O Duszę Narodu - Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej IPN \(pdf, 36.23 MB\) 19.08.2021 12:27](#)

Opcje strony